

Orkester sam na sebi ni bil na višku. Predigro k drugemu dejanju je dirigiral skladatelj sam; pri vsem tem pa so bili po mojem okusu tempi neoperetni. Opereta naj ostane v koncertu ista kakor v gledališču, sicer izgubi na svoji veljavi. „Pravljico“ za sopran-solo (Polakova) in finale II. dejanja za soli, mešan zbor in orkester je dirigiral Hubad. Soli so peli njegovi učenci: *Pipa Tavčarjeva, Ivanka Hrastova, Cenka Severjeva* in *L. Kovač*; vsi trije odlomki so bili najvestneje naštudirani in izvajani. Skladatelju je poklonila „Glasbena Matica“ v znak priznanja lovorov venec. O kompoziciji sami na sebi izreči sodbo, je težko, če se ne sliši vse delo, in ne pregleda partitura. Brezdvomno pa vsebuje lepe melodične celote, ima mestoma blestečo Wagner-sko instrumentacijo, čedne dunajske valčke, manjka mi pa med posameznimi odstavki zveznih prehodnih misli. — Na drugem koncertu je igral društveni orkester pomnožen z nekaterimi učitelji in gojenci „Glasbene Matice“ Benjaminovo „Serenado“ za godalni orkester iz l. 1898. Godba je skozinskoz Benjamin Ipavčeva: melodična, gladko tekoča in ljubka kakor njegove pesmi. V tej dolgi vrsti pesmi sem jo občutil kot pravi balzam. Končno moram pohvalno omeniti violinista *Vedrala*, ki je skladbo naštudiral z največjo vestnostjo. Dirigiral jo je temperamentno Hubad in žel obilo zahvale.

Naj v par besedah ponovim oceno: Koncert je bil sicer lep in dostojen „Glasbene Matice“, spored pa predolg in neokretno sestavljen.

Obisk prvega večera je bil dober, drugega pa slab, ker je že marsikak častilec Ipavcev med poldrugetno pripravo za koncert umrl.

Dr. Kozina

Ljubljana. Koncert *Dokičeve* in *Vuškovića* 8. novembra 1913 je bil posvečen predvsem kamorni glasbi. Glasbena Matica je za ta večer pridobila dva jugoslovanska umetnika: *Jelena Dokičeva*, koncertno pianistinja iz Beograda, in *Marka Vuškovića*, opernega pevca, prvega baritonista Narodnega Gledišča v Zagrebu. — Jugoslovani smo za glasbo nadarjen narod; gojimo jo pa predvsem v svojo lastno zabavo, in skoraj ne poznamo stanu glasbenikov. Pri nas se vidi skoro nekako manj častno, če se kdo odloči, z glasbo si služiti svoj vsakdanji kruh, zato so večina med nami živečih glasbenikov po poklicu — tuji. Zdi se nam, da je bolj častno, stradati kot učiteljica kake gorske enorazrednice, kakor izobraziti si svoj zvonki glas in se posvetiti gledišču. Neuvaževani stan kakor tudi umljiv strah pred trnjevo umetniško potjo zadržuje marsikak talent, da ne posveti vseh svojih sil glasbi, da se potem sili h kateremu koli drugemu stanu, katerega so že tudi naši pradedi častili in uvaževali. In če nastopi junak, ki po svoji zibelki pripada inteligenci, in ima pogum glasbo si izbrati za svoj vsakdanji kruh, je še toliko redkejša prikazen, ki jo le malokdo blagruje in izpodbuja. Mene pa je izredno prijetno čustvo obvladalo, ko sem poslušal mlado Srbkinjo *Jelena Dokičeva* na gori omenjenem koncertu. Treba ji je le, da se uho oprusti tehnike, in brez dvoma bo upoštevana pianistka preko mej Jugoslovanov. — Za svoj prvi nastop si je nadepolna umetnica izbrala Beethovno sonato v Es op. 31. in si po zelo lepo prednašanem Scherzu in Menuettu mahoma pridobila srca poslušalcev. Ostali dve točki je posvetila slovan-ski glasbi. *Rubinsteinova* Coquetterie op. 51, *Chopinov* Scherzo v h zahtevata tehnično popolnega pianista, prav tako kakor tudi nam iz prejšnje dobe znani *Rahmaninova* Preludij v cis, *Kalnikova* Elegija in *Paderewskega* Thema z varijacijami. Brez dvoma so igrane točke med najboljšimi svetovne literature; vendar se mi zdi za naše občinstvo spored neprimerno izbran, kar pa nikakor ne maram gospodični v zlo šteti, ker ne pozna naših razmer. — Drugi solist tega večera je bil *Marko Vušković*. Kot operni pevec je pred kratkim v Ljubljani prvokrat nastopil v Verdijevem Trubadurju (grof Luna). Takoj po prvem nastopu je postal vsled svojega živahnega temperamenta, krasne poglobitve v svojo vlogo in nič manj vsled svojega obsežnega, v vseh prehodih izglajenega glasu ljubljenec ljubljanskega občinstva. Vušković ni koncertni temveč operni pevec, ki vpliva najbolj

s svojim glasom v dramatičnih prizorih. Kot uvod je pel dve slovenski pesmi *V. Parmovo*: „Poslednja noč“ in *A. Lajovičeva*: „Pesem starca“. Vokalizacija umevno ni bila vzorna. Prva pesem mi tako veledramatično pojmovana ne ugaja, pač pa sem bil „Pesmi starca“ od srca vesel. Ovacije pa je žel, kakor je bilo pričakovati, po prologu iz *Leoncavallove* opere „Pagliacci“ in zlasti v *Verdijevem* „Credo“ iz „Othella“. Vsled dolgotrajnega glasnega odobravanja je dodal *Mozartovo* Serenado iz „Don Carlosa“ in neko francosko pesmico. Poslednji dve nista po Verdiju in Leoncavallu na občinstvo napravili preglobokega utisa. Del Vuškovičevega priznanja pa pripade tudi našemu *Antonu Trostu*, ki mu je bil zvest spremljevalec. Koncert ni bil tako dobro obiskan, da bi se pokrili stroški.

Dr. Kozina

Ljubljana. *Valborg Svärdröstmova*, švedska koncertna pevka, in 16letni ogrski pianist, komponist in dirigent *George Széll* sta priredila 23. novembra 1913 v Mestnem Domu po posredovanju Glasbene Matice svoj koncert. Oba umetnika tekmujeta za priznanje svetovne slave: prirejata koncerte po vseh večjih mestih Evrope in prišla sta tudi v Ljubljano. Gospo Svärdröstmova po vsi pravici primerjajo s slavčkom, ki ima med pticami pevkami prvo mesto, ne tako po svoji velikosti in jakosti, pač pa po izredni milobi glasu. In kakor se nikdar ne naveličaše poslušati slavčka pozno v noč, tako nas je Svärdröstmova s svojim petjem omamila, da ni maral nihče po končanem sporedu zapustiti dvorane, in glasne prošnje so se slišale: „Še, še...“. Ugodila je in dodala mnogo. Če se vprašam, s čim Svärdröstmova tako fascinira, si moram odgovoriti, da je njeno petje tako umetno, da se umetnost več ne čuti, ali pa da je tako naravno, da ji umetnosti ni potreba. Po Verdijevi ariji iz „Traviate“ je bilo občinstvo razočarano; niso slišali nobene umetnosti, le čisto naraven glas, ne močan, v višini kot v nižini nepreslišeno doneč; le koloratura je nekoliko presenetila, ogrela pa ni. Od nastopa do nastopa so se pa občinstvu odpirala ušesa, spoznali so najpopolnejše petje, t. j. deklamacijo na predpisanih višinah glasu. Da, deklamirala je, kar je redkost pri sedanjih pevcih, ter nas seznanila s pesmimi severnih skladateljev. Skandinavska glasba nam je bila dosedaj popolnoma tuja, čemur se ni čuditi, saj je stara komaj eno stoletje. Večni zunanji in notranji boji Skandinavije so zatrli vsak zmisel za duševno delovanje, in šele, ko je začela Skandinavija politično propadati (začetku 19. stoletja), so se vzbudili toliko časa zatrti glasbeni talenti. Danes uživa ta mlada glasba priznanje vseh glasbogoječih narodov. Kakor pri nas, tako so tudi pri nordijskih narodih do konca 18. stoletja glasbo gojili le tuji: Nemci, Italijani in Francozi. In kakor so se Skandinavci, tako upam, da se oprostimo tuje vezi in zunanjega vpliva tudi mi Slovenci; naravnih sposobnosti nam ne primanjkuje, potreba nam je miru za tvorbo kristalov.

Nordijska glasba se odlikuje po divni, nenavadni melodiki in za naša ušesa izredni harmoniji. Menda je ravno ta izrednost pripomogla skandinavski glasbi do tako hitre zmage. Pesni, ki jih je deklamovala ga. Svärdröstmova, so predvsem lirične vsebine. V divni pesmi — „V poslednjem trenutku“ — nam je predstavila reprezentanta švedske novoromantične smeri, *Emila Sjögrena*, v globoko zamišljeni baladi „Pri kraljici Margeriti“ pa nadarjenega mladega simfonika *Hugona Alfvéna*. Iz danske literature nam je podala *Kjerulfov* „Labodji spev“ in *Bror-Beckmanna* „Veter“, ki ga je morala vsled krasnega prednašanja ponoviti. Tudi *Dannströmov* „Starošvedski narodni ples“ je tako ugajal, da je morala dodati še *Griegov* mični „Zickeltanz“. V sledečem nastopu pa se je nekaj zgodilo, česar ne smem zamolčati. Svärdröstmova se je odločila zapeti še par švedskih pesmi, katere niso bile na sporedu: *Lindebladovo* ljubko „Pomladno pesem“ in *Langemüllerjevo* „V pozni jeseni“. Da bi občinstvo pesmi umelo, je čitala nemški prevod. Občinstvo, ki je pri prvih nastopih sledilo le izgovarjanju besed v programu, je pri poslednjih pojmovalo vsebino, in učinek je bil neprimerno boljši. Tiskano besedilo ima pomen le, če ga poslušalec prej pazno preštudira,

kar se pa zgodi le v najredkejših slučajih. Med petjem čitati besedilo pa nima prav nobenega pomena in le moti izvajalca z vednim listanjem po sporedu. — Končno moram omeniti še poslednji nastop Svårdströmove, v katerem je pela *Delibesovo* „Kadiška dekleta“ in gavoto iz *Massenetove* opere „Manon“ z isto bravuro kot prejšnje pesmi. Dodala je še nekaj Griegovih pesmi, med njimi tudi pri nas že znano „V čolnu“.

Kot pianist pa je v tem koncertu nastopil mladi komponist *Georges Széll*. Da s tako rivalinjo ni imel lahkega stališča, je umevno. Občinstvo je bilo sicer ob njegovem prvem nastopu odločno na njegovi strani; čim bolj pa je ugajala Svårdströмова, tem manjše je bilo navdušenje zanj. Priznati pa se mu mora, da ima vse predpogoje: velikansko tehniko, pojmovanje in izrazit temperament ter že sedaj moč, da postane pianist svetovne slave, ako bo imel mir in čas za nadaljni razvoj. Žal, da je igral samo eno klavirsko skladbo: Chopinovo sonato v h. V ostalih dveh nastopih je igral parafrazi in sicer Čajkovskij-Pabstovo na motive iz opere „Jevgenij Onjegin“ in svojo na Rihard Straussov „Till-Eulenspiegel“. Da pri tej starosti popolnosti tako v igri kot v kompoziciji ni mogoče, da je pojmovanje mladeniško preognjevito, je naravno. — Koncem poročila moram pohvalno omeniti delikatno klavirsko spremljevanje solospjevov prof. *A. Tarnaya*. *Dr. Kozina*

Ljubljana. Dne 2. decembra 1913 je priredil bivši tenorist slovenske opere *St. Orželski* svoj koncert v veliki dvorani „Narodnega doma“. Dvorana je znana po svoji grozni akustiki, če pa je še prazna, tako odmeva, da sploh ni slišati pravega glasu. To je bil prvi vzrok neuspeha Orželskega. V reklamnih noticah se je pisalo, da je Orželski študiral zadnji čas v Milanu. Žal, da tega ni čutili. Orželski ima krasen material, v piano kot v forte, samo uporabiti ga ne zna. Zato se Orželski pod nobenim pogojem ne sme prištevati koncertnim pevcem. Slovenske pesmi, ki jih je pel, so nam že ljube znanke: *Proház-kove* „Bolne rože“, „Tak' si lepa“ in „Zvezde žarijo“ ter *Lajovičeva* „Serenada“. Najboljše sta mi ugajali dve poljski pesmi „Serenada“ in „Gondoliera“ skladatelja *J. Galla*, katere je pel v poljskem in *Petrova* „Kje so sanje“, ki jo je pel v ruskem jeziku. Ostale točke so bile arije iz opere „Zaza“ (Leoncavallo) „Jevgenij Onjegin“ (Čajkovskij), „Ribiči z biseri“ (Bizet), „Andrea Ghénier“ (Giordano), ki jih je pel slovensko, rusko oziroma laško. *Dr. Kozina*

Ljubljana. (Cerkveni koncert H. Sattnerja 11. marca 1914.) Po Premrlovem vzorcu je priredil tudi Sattner v frančiškanski cerkvi svoj koncert. Medtem ko se Premrl ne boji nobenih stroškov in povabi na svoj koncert za sodelovanje najbolj priznane slovenske in hrvaške mojstre na orgle, hoče Sattner pokazati, kaj sam premore in povabi samo ravnatelja Nemške Filharmonske Družbe *Weis-Ostborna*. To Sattnerjevo namero pohvalno priznam, kajti, kadar nam ne bo treba iskati pri sosedih solistov in orkestra, tedaj bomo lahko rekli: to je naš — slovenski koncert. Vendar še nekaj je potreba! Ne sme se samo pokazati, da imamo sami svoje izvršujoče moči, treba je pokazati tudi svoje ustvarjajoče umetnike. Na to je Sattner popolnoma pozabil; od slov. cerkvenih komponistov najdemo samo njegovo ime in še to samo v eni tenorski ariji iz „Assumptio“. Posvetna slovenska glasba se krasno razvija, in kolikor morem po časopisju zasledovati, cerkvena nič manj, zato bi bilo pri takih cerkvenih koncertih predvsem potrebno podati domačo literaturo. Organisti pač nimajo časa, cerkvenega petja dobro pripraviti, zato bi bilo toliko večje važnosti, na cerkvenih koncertih slišati cerkvene skladbe v kolikor mogoče dovršeni obliki. Sattnerjev zbor je menda najboljši cerkveni zbor, ni pa koncertni, ker mu manjka materijala in tudi izpiljenosti. Sopran je izredno krepak, alt dober, tenorji, zlasti pa basi indiferentni, brez prave barve. Izgovorjava je slaba; besedilo „Salve regina“ poznam, vendar mu nisem mogel slediti, pri *Rheinbergerjevem* „Passionsgesang“ pa dolgo časa nisem vedel, v kakem jeziku pojo. Koncert se je začel s *Hochreiterjevo* „Salve regina“, katero

je zložil Sattnerjev prijatelj nalašč za ta koncert. Sattner se je očitavno potrudil, da izdela vsa melodično in harmonično lepa mesta kolikor mogoče dobro, kar se mu je tudi posrečilo. Sledil je *Rheinbergerjev* nemški „Passionsgesang“, *Engelhardtova* „Brezmadežna“ (prestava), potem pa *Sattnerjeva* arija iz „Assumptio“, katero je pel prof. *Robida* z lepim prednašanjem. Za tem je sledila *Griesbacherjev* à capella zbor „Tristis est anima mea“, ki pa ni uspel, ker so bili basi prešibki in brezbarvni. Odločno najboljša točka večera je bil *J. B. Foersterjev* „Stabat mater“ za zbor in orkester. *J. B. Foerster* je nečak našega Foersterja in ugleden komponist. Spisal je poleg manjših skladb dosedaj štiri simfonije, več orkestralnih suit, štiri opere in komorne kvartete. „Stabat mater“ se mu je zelo posrečil. Theme so večidel preproste, harmonizacija na višku in orkestracija blesteča. Orkester je oskrbela vojaška godba 27. pešpolka. *Dr. Kozina*

Ljubljana. (Ljudski koncert „Ljubljanskega Zvona“ 19. marca 1914.) Podpredsednik in pevovodja „Ljubljanskega Zvona“ *Zorko Prelovec* je najmarljivejši pevovodja ljubljanskih, morda tudi kranjskih pevskih društev. Za svoj cilj si je stavil vzbuditi v masi zmisel za lepo umetno pesem; ustvaril si je lep zbor čez 60 pevk in pevcev ter prireja z njim v Ljubljani in tudi drugod ljudske koncerte. Vidi se, da je v Ljubljani njegov zbor na ugledu že precej pridobil, kajti zadnji koncert je bil daleko bolje obiskan kakor prejšnji. Koncert je bil namenjen že za začetek sezije, moral se je pa preložiti, ker je „Gl. M.“ svoj Ipavčev večer prelagala, pa tudi zaradi gostovanja zagrebške opere. Mučno je bilo zlasti prelaganje Ipavčevega večera; „Ljubljanski Zvon“ je naznanil po časopisju čas, v katerem se vrši ljudski koncert. Takoj naslednji dan pa je že „Glasbena Matica“ naznanila, da se tisti čas vrši Ipavčev večer. — „Ljubljanski Zvon“ je — samo ob sebi umevno — odstopil, ker je vedel, da bi tik po koncertu „Glasbene Matice“ pel praznim stenam; ali Ipavčev koncert se v napovedani dobi ni vršil. Jaz mislim, da je tako postopanje „Glasbene Matice“ napram tako marljivemu in za napredkom stremječemu „Ljublj. Zvonu“ zelo — nehonetno! Kar se sporeda tiče, mu manjka harmonije. Ves koncert naj sestoji iz najrazličnejših točk, pa mora dati vendar lepo zaokroženo celoto. Ni vseeno, kaki in v katerem redu se razvrste solospevi in klavirske točke. Sestava programa ni lahka in zato jo pevovodja ne sme prepustiti drugim. Koncert je otvoril mešan zbor 65 pevcev ter je zapel *Krekovo* „Slika“, natisnjeno v „N. A.“. Pesem je prav čedna; zbor jo je tudi dobro prednašal. Sledil je *Adamičev* sveži „Večer“, ki so ga med vsemi pesmimi najboljše izvedli in ki je tudi najbolj ugajal. *Lajovičev* „Vodica čista se vila“ je prav tako lep, kakor težak; zato bi v bodoče „Ljubljanskem Zvonu“ priporočal, da svoje moči ne precenjuje, ker ena neuspela težka pesem moralno pevcem preveč škoduje. *Pavličeva* polno zveneča „Kaj ve misli?“ ni name napravila onega globokega vtisa, kakor sem ga pričakoval po partituri. Glasovi niso bili primerno razdeljeni; globokim in krepkim basom sopran nikakor ni zadostoval, bil je prešibek in prerezek. Kot privlačno silo si je Prelovec izbral „Matija Gubca“, *F. S. Vilharjevo* balado za soli in mešan zbor. Vilhar je med jugoslovanskimi skladatelji eden najmarkantnejših; melodioznost in jasna, lahko umljiva harmonija mu je glavna skrb. O moderni harmonizaciji ni ne duha ne sluha. Vilhar piše za mase in najde vedno tudi mnogo priznanja. „Matija Gubec“ je menda njegovo najboljše delo, med baladami pa prav gotovo. Dasi je Vilhar skoraj naroden skladatelj, vendar izvajanje „Gubca“ nikakor ni lahko. Prelovec zasluži tedaj posebno priznanje, da se je lotil te balade. Četudi ni bila skozinskoz izpiljena, vendar je dosegla lep uspeh, na katerega sme biti „Ljub. Zvon“ ponosen. Soli so peli kot zborovi pevci prav dobro: *Lumbar* (ten.), *Završan* (bariton-Gubec) in *Pip* (bas). Za boljše razumevanje balade pa je dogodke kmetskih uporov razjasnil v nekoliko predolgem, vendar zanimivem govoru prof. *Ilešič*. Kot solistka je nastopila gdč. *Ivanka Hrastova*, naša znanica iz prejšnjih koncertov. Pela je poleg ene *Taubertove* in *Wolfove*